

Клим Оксана Степанівна,

*студентка 1-го курсу магістратури факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Фасій Б.В.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ВРЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ РОБОТІВ

З розвитком науково-технічного прогресу, зокрема ІТ-сфери, виникає ряд питань, які слід врегулювати на законодавчому і науковому рівнях. Науковці вивчають можливі варіанти його впливу на соціум і зазначають, що вже зараз потрібно готуватися до життя в людино-машинному світі. У той самий час досить активно обговорюється зростаюча кількість роботів в світі, а особливо роботів гонконгської компанії Hanson Robotics.

Так, саме ця компанія розробила гіноїда на ім'я Софія, яка в 2017 році отримала громадянство Саудівської Аравії та стала першою в світі і отримала такі ж права, які має людина. Вона відвідує саміти і форуми, спілкується з представниками посадовими особами держав. А її розробники вже розробили аналогічних роботів. Як громадянин держави, вона відповідно вже наділена сукупністю прав і обов'язків. Крім цього неодноразово гіноїд Софія зазначала про права жінок, і повідомляла, що хоче створити сім'ю і мати дітей.

Такий стрімкий розвиток технологій призвів до прийняття Європейським парламентом 16.02.2017 року резолюції з регулювання розвитку штучного інтелекту і робототехніки [1]. Таким чином створено перший звід норм цивільного права про робототехніку, який регулює відносини між людиною і штучним інтелектом. Цим документом пропонується реєструвати штучний інтелект. Відповідно йому буде присвоєний індивідуальний номер, який буде занесений в реєстр. Враховуючи, що є недоліки правового регулювання у сфері договірної відповідальності, Європарламент зазначає, що є необхідність створити нові, ефективні правила, які враховуватимуть технологічний розвиток та інновації. В існуючих правових рамках роботи не зможуть нести відповідальність, а згідно з правилами настання відповідальності, передбачені випадки, коли дії чи бездіяльність роботів знаходиться в причинно-наслідковому зв'язку з діями чи бездіяльністю виробників чи користувачів. Тому в таких випадках можливе настання відповідальності останніх. Цей документ також стосується безпілотних автомобілів і передбачає введення системи страхування, яка покриватиме відповідальність за ДТП з участю останніх. Таким чином передбачається надання специфічних прав і обов'язків, що в свою чергу надає певні гарантії щодо захисту від нанесення шкоди від

роботів. При цьому ЄС закликає внести відповідні зміни щодо безпілотних автомобілів в законодавство країн. В.О. Токарева зазначає, що відповідно в Рішенні ЄС аналізується питання щодо можливості застосування до складних робіт конструкцій фізичної, юридичної особи, тварин чи об'єктів [2, с. 56]. Отже, на рівні ЄС вже закріплюється норми, а це означає, що питання закріплення статусу робототехніки набуває практичного змісту.

Слід зазначити, що не вірно ототожнювати штучний інтелект і роботів, адже останні є формою втілення і застосування штучного інтелекту [3].

Хоч це звучить фантастично, та розробники докладають зусиль і намагаються зробити гіноїдів, які зовні будуть ідентичні людині, хочуть запрограмувати в них почуття. Якщо робот матиме рівні з людиною права і обов'язки, то його розробники не зможуть використовувати його працю і отримувати гроші. Відповідно він буде наділений правосуб'єктністю як і людина та буде учасником цивільних відносин.

Серед науковців немає єдиної позиції щодо визначення юридичного статусу роботів, адже це питання на даному етапі лише починають досліджувати. Так, Баранов вважає, що для того, щоб результати функціонування штучного інтелекту використовувала людина, необхідно вважати роботів на даному етапі об'єктами відносин [4]. Деякі експерти допускають, що роботи досягнуть настільки високого інтелектуального рівня, що стануть самостійними суб'єктами відносин. Так, К.Г. Некіт вважає, що потенційним суб'єктом цивільних відносин може бути робот, інтегрований із загальним штучним інтелектом, який має можливість самостійно вирішувати складні інтелектуальні завдання [5, с. 136]. Щодо деяких положень Резолюції виникає ряд питань. Так, зазначається, що одним із засобів забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної штучним інтелектом, є страхування ризику заподіяння шкоди роботами третім особам. Та у цьому контексті виникає питання – за чий рахунок буде відшкодована шкода? У такому випадку необхідно буде наділити роботів правом власності. І тоді, за рахунок їх власного майна, можна буде сформувати страховий фонд. А якщо страховий фонд не буде сформовано, то буде можливість звернути стягнення на майно суб'єкта права власності за заподіяну ним шкоду на загальних підставах (ст. 1166 ЦК України) [5, с. 136-137].

Варто ще зазначити, що В. Кулинич вважає, що очевидно роботи будуть наділені самоусвідомленням, а тому для них першим і основним правом буде право на існування. Для забезпечення нормального співіснування з людством, буде правильно їм надати статус суб'єкта. Щодо обсягів прав і обов'язків, то з часом буде їх розширення до таких, які може мати людина. Також він вважає,

що на початковому етапі їх виникнення потрібно надати їм право на особисту недоторканність, яке забезпечить недопущення позбавлення права на їх існування(життя) та дій, що посягатимуть на гідність [6].

Отже виникне проблема врегулювання відносин між людиною і роботом. Тому вже зовсім скоро можливе й прийняття змін і до міжнародних документів, де окремо буде визначатись статус роботів, і до національного законодавства, адже це необхідно для запобігання ймовірних протиріч.

ЛІТЕРАТУРА:

1. European Parliament resolution of 16 February 2017 with recommendations to the Commission on Civil Law Rules in Robotics (2015/2013(INL)). – URL: www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2017-0051+0+DOC+XML+V0//EN
2. Токарева В.О. Щодо питання творчості та штучного інтелекту // Прикарпатський юридичний вісник. – 2018. – Вип. 1 (22). – С. 55-58.
3. Актуальні проблеми цивілістики у цифрову добу: монографія / за ред.. Є.О. Харитонова, О.І. Харитонової; НУ «ОЮА». Одеса: Юридична література, 2018. – 248 с.
4. Баранов О.А. Інтернет речей і штучний інтелект: витоки проблеми правового регулювання. URL:aphd.ua/publication-376
5. Некіт К.Г. Суб'єкти права приватної власності в інформаційному суспільстві// Lex Portus. –2018. –№2 (10). –С. 128-141.
6. Кулинич В. Цифрова особистість: чи можуть роботи бути наділені правами?// Юридична газета online № 49 (599) 05.12.2017.URL: jur-gazeta.com/dumka-eksperta/cifrova-osobistist-chi-mozhut-roboti-buti-nadileni-pravami.html.

Колібик Ірина Олександрівна,

студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Завальнюк С.В.

ПРОБЛЕМИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ПРАВ ВЛАСНИКІВ У МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

В Україні на 2018 р. кількість користувачів в мережі інтернет зросла до 25 мільйонів, що перевищило половину усього населення. Активне користування мережею інтернет різко підвищило необхідність урегулювання окремих інститутів цивільного права. Особливо складна ситуація спостерігається з таким фундаментальним правом людини (зафіксований в Основному законі [1]) як право власності.